

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№6(3)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 246 sahifa,
9-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'zbek bolalar folklorining etnopsixologik jihatlarini o'rganishning ahamiyati.....	10
<i>Alimbayeva Shaxlo Tursunovna</i>	
The Convergence of Educational Paradigms: Policy Borrowing, Adaptability, and Institutional Reform in Uzbekistan's Modern School System	15
<i>Lola Rakhmonovna Djurakulova, Karina Eduardovna Bushevskaya</i>	
Bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarida valeologik kompetensiyalarni rivojlantirish	21
<i>Xudoyberdiyev G'iyosiddin Baxtiyor o'g'li, Mamatqulov Davronbek Abdig'apparovich</i>	
Autizm spektridagi buzilishlarga ega bolalar rivojlanishida STEAM ta'lim texnologiyasining pedagogik ahamiyati.....	25
<i>Ne'matova Hilola Ikrom qizi, Ahmadova Zuhra Adizovna</i>	
Ozodlikdan mahrum qilingan shaxsning jazoni ijro etish muassasasidagi moslashuvining psixologik xususiyatlari	30
<i>Saydullayeva Muxabbat Abdullayevna</i>	
Boshlang'ich sinflarda o'quvchilarning ijodiy qobiliyatini rivojlantirishning pedagogik ahamiyati.....	33
<i>Shodiyeva Gulruh Xayrullayevna, Ergasheva Farog'at</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida gamifikatsion topshiriqlar asosida divergent fikrlashni shakllantirishning didaktik mexanizmlari.....	37
<i>Jalilov Muhammadali Abdumutalibovich, Saloydiovva Sevaraxon Mahammadsharif qizi</i>	
Darsdan tashqari mashg'ulotlarda boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy faoliyat tajribasini shakllantirish	41
<i>Sayfiddinova Muxlisa Sayfiddinovna</i>	
Harbiy xizmatchilar oilalarida inqirozlarni profilaktika qilishda ijtimoiy-psixologik xizmatlarning o'rni	45
<i>Sh. S. Kurbanova</i>	
Yosh onalarning pedagogik kompetensiyalariga oid ilmiy-nazariy yondashuvlar	49
<i>Yuldasheva Zulayxo Sadullayevna</i>	
Роль нарративно-экспозиционной терапии при работе с детьми, репатрированными из ЗОН вооружённых конфликтов	53
<i>Юлдашев Санжар Рузимуродович</i>	
Boshlang'ich sinf texnologiya darslarida zamonaviy pedagogik texnologiyalar: muammo va uning yechimlari.....	57
<i>Mamatova Karomat Ilhomjonovna</i>	
Bitiruvchi sinf o'quvchilarini kasb-hunarga yo'naltirish jarayonlarida individual yondashuvning ahamiyati ...	61
<i>Asilova Sanobar Xatamboyevna</i>	
Optika bo'limini o'qitishning didaktik asoslari.....	66
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Shomurodova Maftuna Tolibjon qizi, Rayimova Muazzam Xolbobo qizi</i>	
Bo'lajak informatika o'qituvchilarida kompyuter grafikasiga oid kompetensiyalarni rivojlantirish uchun Gamified Project-Based Learning asosidagi integrativ metodika ishlab chiqish	69
<i>D. Y. Pulatova, G' R. Berdiyev</i>	
Psixologik savodxonlikning o'smirlar akademik savodxonligiga ta'siri.....	76
<i>Fayzullayev Mirzaodil Mirzamurodovich</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida fizika darslarida loyihaviy ta'limni qo'llashning pedagogik asoslari	81
<i>Ismonov Turgunpulat To'liqinovich</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning tabiatga oid kompetensiyalarini rivojlantirishda mashg'ulot, ekskursiya va sayrlardan foydalanish metodikasi.....	84
<i>Maripova N. X.</i>	
Individual yondashuvga asoslangan pedagogik mexanizmlarni amaliyotga joriy etish metodikasi	88
<i>Nurova Malika Abduzairovna</i>	

Communicative Learning as a Basis for Critical Thinking Development	92
<i>Petrosyan Nelya Valerevna, Khalilova Farangiz Khoshimovna</i>	
Nikohdan oldingi hissiy-emotsional kompetentlikni rivojlantirishning ijtimoiy-psixologik omillari	97
<i>Raximova Gulxayo Alisherovna</i>	
Talabalarda chidamkorlikni rivojlantirishning ahamiyati	100
<i>Shaalimov Muxtorsha Atxamovich</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda ertaklar orqali tarbiya berish usullari	105
<i>X. Sh. Ochilova</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning ijtimoiy kompetensiyasini rivojlantirishda interfaol ta'lim texnologiyalarining samaradorligi	109
<i>Xalilova Dilnoza Furkatovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kitobxonlik madaniyatini kreativ yondashuvlar asosida shakllantirish imkoniyatlari	112
<i>Xolyigitova Bahoroy Kimsanboyevna</i>	
Bo'lajak buxgalteriya hisobi va audit sohasidagi talabalarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning nazariy asoslari	117
<i>Arziyeva Visola Namozovna</i>	
Boshlang'ich ta'lim mazmunini tizimlashtirishning didaktik va aksiologik tamoyillari	121
<i>Shabbazova Dilfuza Ruzikulovna</i>	
Munis Xorazmiy devonining o'rganilishi va uning tarixiy-etimologik tahlili	125
<i>Sharopova Durdona Azim qizi</i>	
Raqamli texnologiyalar asosida pedagogik kompetensiyalarni takomillashtirish asoslari	129
<i>Tashmatova Gulzoda</i>	
Maktabgacha ta'limda steam yondashuvining didaktik imkoniyatlari	133
<i>To'xtaboyeva Maftunaxon G'aniyevna</i>	
Raqamli pedagogikaning zamonaviy ta'lim rivojlanishidagi o'rni	137
<i>Tojiyeva Asila Abdimannon qizi, Pardayeva Ra'no Eshboyevna</i>	
Talabalar jamoasida uchraydigan nizoli vaziyatlarning diagnostik tahlili	142
<i>Vaxobova Muxtabar Nurmuhimmat qizi</i>	
Kreativ yondashuv asosida talabalarining kasbiy sifatlarini shakllantirish	146
<i>Xolmatova Gulhayo Ulug'bekovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar tarbiyasining psixologik asoslari	151
<i>Xurvaliyeva Tarmiza Latipovna</i>	
Umumta'lim maktab direktorlarining boshqaruv samaradorligini oshirishda media va axborot savodxonligini rivojlantirish modelini takomillashtirish	156
<i>Abdulxakimova Ziyoda Latibjon qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining darsda muammoli STEAM loyihalarini yaratish ko'nikmalarini rivojlantirish	161
<i>M. S. Achilova</i>	
Optik tushunchalarni shakllantirish metodikasi	165
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Cho'liyeva Sofiya Sobirjon qizi, Shog'dorova Moxinur Bobomurot qizi</i>	
PHET simulyatsiyalari yordamida optikani o'rgatish	169
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Toshmirzayeva Buvioysha Panji qizi, Ruziyeva Jasmina Sirojiddin qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilari ijodiy fikrlashini o'ziga xos jihatlari	173
<i>Gafurova Shoxista Erali qizi</i>	
O'zbekiston hududlarida yengil atletika infratuzilmasi va sportchilar tayyorlash tizimini tashkiliy-boshqaruv asoslari	178
<i>Hakimova Mushtariybonu Hamidovna, Tursunpolatova Ziyoda Jahongir qizi</i>	
O'zbekistonda mustaqil fikrlash muammosi bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar tahlili	181
<i>Tursunova Dilbar Zafarovna</i>	

MUNDARIJA	CONTENTS	Methodology for Developing Competencies in Primary Education and the Communicative Analysis of Oral Speech.....	184
		Turumbetova Aygul Yusupbaevna	
		Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini "Tarbiya" darslarida o'quvchilarning mantiqiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga o'rgatish metodikasi.....	189
		Ummatkulova Sayyora Shovkatovna	
		Boshlang'ich sinflarda matematika ta'limini tashkil etish.....	191
		Saydullayeva Shabbona Ashraf qizi, Axtamqul Azamqulov, Anvar Yusupov	
		Metakognitiv xabardorlik ko'rsatgichlarining ta'lim shakliga bog'liqligi.....	195
		Ermatova Robiya Bekjonali qizi	
		The Integration of Artificial Intelligence Technologies in Esp Instruction: Enhancing Professional Communicative Competence in Higher Education.....	199
		Ismailova Shaira Ferdausovna	
		Intercultural Communicative Competence in English Language Teaching: Preparing Global Learners	204
		Maqsudova Gulnoz Olimovna	
		Teaching Reading Through Multimodal Texts: Enhancing Comprehension and Engagement in EFL Classrooms.....	208
		Norboyeva Shahnoza Jo'rabek qizi	
		Digital Technologies and Cognitive Competence Development in English Language Teaching.....	212
		Sharipova Muhabbat Erkinovna	
		Raqamli ta'lim muhitida sun'iy intellektga asoslangan elektron o'quv resurslarini loyihalashning konseptual-pedagogik asoslari va didaktik muammolar tahlili.....	216
		Shirinov Feruzjon Shuxratovich, Raxmonov Ziyodillo Xusanovich	
		Boshlang'ich ta'limda timss mezonlari: kontekstli muammolarga yondashuv	222
		Yo'ldoshev Farhodjon Baxtiyor o'g'li	
		O'qituvchilarning qadriyatlari va stressga barqarorlik o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikning psixologik tahlili	227
		Yuldashova Dilafuz Shavkatovna	
		Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirish pedagogik muammo sifatida	229
		Safarova Madina Azamat qizi	
		Социально-психологические особенности отношения студентов к использованию искусственного интеллекта chatgpt в образовательной деятельности.....	233
		Аскарлова Гулрух Оринбасаровна	
		Диалог культур в произведениях русскоязычных писателей Узбекистана XXI века	239
		Чернова Татьяна Алексеевна, Отакулов Фолиб	
		Русский язык как пространство межкультурной коммуникации в литературе Узбекистана	242
		Чернова Татьяна Алексеевна, Имамов Жавлонбек, Абдурахмонов Элбек	

INDIVIDUAL YONDASHUVGA ASOSLANGAN PEDAGOGIK MEXANIZMLARNI AMALIYOTGA JORIY ETISH METODIKASI

Nurova Malika Abduzairovna

“Elektr ta’minoti va intellektual energetik tizimlar” kafedrası assistenti
Qarshi davlat texnika universiteti

Annotatsiya: Mazkur maqolada individual yondashuvga asoslangan pedagogik mexanizmlarni ta’lim amaliyotiga joriy etishning metodik asoslari yoritiladi. Unda ta’lim oluvchilarning shaxsiy qobiliyatlari, bilim darajasi, o’quv motivatsiyasi, psixologik xususiyatlari va mustaqil fikrlash salohiyatini hisobga olgan holda o’quv jarayonini tashkil etish masalalari tahlil qilinadi. Shuningdek, individual yondashuvning ta’lim sifati, o’quvchilarning faolligi, kasbiy kompetensiyalar shakllanishi va pedagogik hamkorlik samaradorligiga ta’siri ilmiy-nazariy jihatdan asoslanadi. Maqolada individual ta’lim trayektoriyasini yaratish, differensial topshiriqlarni qo’llash, diagnostik tahlil, refleksiv baholash va shaxsga yo’naltirilgan pedagogik texnologiyalardan foydalanish metodikasi ko’rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari individual yondashuvga asoslangan mexanizmlar pedagogik jarayonni moslashuvchan, samarali va natijador qilishini ko’rsatadi.

Kalit so’zlar: individual yondashuv, pedagogik mexanizm, shaxsga yo’naltirilgan ta’lim, differensial o’qitish, metodika, pedagogik diagnostika, ta’lim samaradorligi.

Abstract: This article examines the methodological foundations for implementing pedagogical mechanisms based on an individual approach into educational practice. It analyzes the organization of the learning process by taking into account students’ personal abilities, level of knowledge, learning motivation, psychological characteristics, and capacity for independent thinking. The article also provides a scientific and theoretical justification of the influence of the individual approach on the quality of education, student activity, the formation of professional competencies, and the effectiveness of pedagogical interaction. Special attention is paid to the methodology of developing an individual educational trajectory, applying differentiated tasks, conducting diagnostic analysis, using reflective assessment, and introducing learner-centered pedagogical technologies. The research results show that mechanisms based on an individual approach make the pedagogical process more flexible, effective, and result-oriented.

Key words: individual approach, pedagogical mechanism, learner-centered education, differentiated instruction, methodology, pedagogical diagnostics, educational effectiveness.

Аннотация: В данной статье рассматриваются методические основы внедрения педагогических механизмов, основанных на индивидуальном подходе, в образовательную практику. Анализируются вопросы организации учебного процесса с учетом личностных способностей обучающихся, уровня их знаний, учебной мотивации, психологических особенностей и потенциала самостоятельного мышления. Также научно-теоретически обосновывается влияние индивидуального подхода на качество образования, активность обучающихся, формирование профессиональных компетенций и эффективность педагогического взаимодействия. В статье рассматривается методика разработки индивидуальной образовательной траектории, применения дифференцированных заданий, диагностического анализа, рефлексивного оценивания и лично ориентированных педагогических технологий. Результаты исследования показывают, что механизмы, основанные на индивидуальном подходе, делают педагогический процесс более гибким, эффективным и результативным.

Ключевые слова: индивидуальный подход, педагогический механизм, лично ориентированное обучение, дифференцированное обучение, методика, педагогическая диагностика, эффективность образования.

KIRISH

Zamonaviy pedagogik jarayonda ta’lim oluvchining shaxsiy imkoniyatlari, qiziqishlari, bilish darajasi va individual rivojlanish sur’atlarini hisobga olish ta’lim sifati oshirishning muhim shartlaridan biri hisoblanadi. An’anaviy ta’limda barcha o’quvchilarga bir xil mazmun, bir xil topshiriq va bir xil baholash mezonlari asosida yondashish ustuvor bo’lgan bo’lsa, bugungi kunda bunday yondashuv ta’lim oluvchilarning real ehtiyojlarini to’liq qamrab bera olmaydi. Chunki har bir shaxsning o’ziga xos intellektual salohiyati, ijtimoiy tajribasi, psixologik

xususiyatlari, motivatsion yo'nalishi va o'quv faoliyatiga munosabati mavjud. Shu sababli pedagogik jarayonni individual yondashuv asosida tashkil etish ta'limning insonparvar, moslashuvchan va natijador bo'lishiga xizmat qiladi.

Individual yondashuvga asoslangan pedagogik mexanizmlar o'quvchi yoki talabanning faqat bilim darajasini emas, balki uning mustaqil fikrlash qobiliyati, ijodiy faolligi, muloqotga kirishish madaniyati, o'zini o'zi baholash ko'nikmasi va shaxsiy o'sish ehtiyojlarini ham hisobga oladi. Bunday mexanizmlar pedagogik diagnostika, differensial topshiriqlar, individual ta'lim trayektoriyasi, refleksiv baholash, maslahat berish, motivatsion qo'llab-quvvatlash va shaxsga yo'naltirilgan metodik yondashuvlar orqali amalga oshiriladi. Natijada ta'lim oluvchi o'quv jarayonining passiv ishtirokchisi emas, balki o'z rivojlanish yo'lini anglaydigan faol subyektaga aylanadi.

Pedagogika sohasida individual yondashuvni amaliyotga joriy etish faqat metod tanlash bilan cheklanmaydi. Bu jarayon o'qituvchidan chuqur kasbiy kuzatuvchanlik, tahliliy fikrlash, moslashuvchan rejalashtirish va har bir ta'lim oluvchi bilan samarali pedagogik muloqot o'rnatish malakasini talab qiladi. Ayniqsa, ta'lim muassasalarida kompetensiyaviy yondashuv, raqamli texnologiyalar, interfaol metodlar va mustaqil ta'lim shakllari keng qo'llanilayotgan hozirgi sharoitda individual yondashuvning metodik ahamiyati yanada ortmoqda. Ushbu maqolada individual yondashuvga asoslangan pedagogik mexanizmlarni amaliyotga joriy etishning mazmuni, usullari, metodik bosqichlari va ta'lim samaradorligiga ta'siri ilmiy-pedagogik jihatdan tahlil qilinadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Individual yondashuv masalasi pedagogika fanida shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, differensial o'qitish va kompetensiyaviy yondashuv nazariyalari bilan uzviy bog'liq holda o'rganiladi.

O'zbekistonlik olimlardan N.N.Azizxo'jayeva, B.X.Xodjayev, M.X.Toxtaxodjayeva va O'.Q.Tolipovlarning ilmiy ishlarida pedagogik texnologiyalarni ta'lim oluvchining ehtiyoji, qobiliyati va faoliyat tajribasiga moslashtirish zarurligi ta'kidlanadi.

Xorijiy tadqiqotchilardan L.S.Vygotskiy, J.Dewey va C.Tomlinson qarashlarida esa individual rivojlanish zonasi, tajribaga asoslangan ta'lim va differensiallashtirilgan o'qitish tamoyillari muhim metodik asos sifatida yoritilgan.

Mazkur manbalarda individual yondashuv pedagogik jarayonning insonparvarlik, moslashuvchanlik va natijadorlik xususiyatlarini kuchaytiruvchi omil sifatida talqin qilinadi. Shu nuqtai nazardan, mavjud adabiyotlar tahlili individual yondashuvga asoslangan pedagogik mexanizmlarni amaliyotga joriy etish uchun diagnostika, rejalashtirish, metod tanlash va baholash bosqichlarini tizimli tashkil etish zarurligini ko'rsatadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda individual yondashuvga asoslangan pedagogik mexanizmlarni amaliyotga joriy etish metodikasini aniqlash uchun nazariy tahlil, pedagogik kuzatuv, taqqoslash, umumlashtirish, suhbat, diagnostik baholash va tajriba-sinov elementlaridan foydalanildi. Avvalo, individual yondashuvning ilmiy-nazariy asoslari, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim tamoyillari, differensial o'qitish usullari va kompetensiyaviy yondashuv bilan bog'liq pedagogik manbalar o'rganildi. Bu jarayonda ta'lim oluvchining shaxsiy imkoniyatlarini aniqlash, uning bilish faoliyati darajasini baholash, o'quv motivatsiyasini kuchaytirish va mustaqil ishlash qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiluvchi metodik vositalar tahlil qilindi.

Tadqiqotning amaliy bosqichida pedagogik jarayonni individual yondashuv asosida tashkil etish uchun dastlab diagnostik tahlil amalga oshirildi. Bunda ta'lim oluvchilarning bilim darajasi, mavzuni o'zlashtirish tezligi, mustaqil fikrlash ko'nikmasi, ijodiy topshiriqlarni bajarish qobiliyati va muloqotga kirishish faolligi kuzatildi. Diagnostika natijalari asosida o'quvchilar shartli ravishda turli o'zlashtirish darajalariga ega guruhlariga ajratildi, biroq bu guruhlash qat'iy chegaralovchi vosita sifatida emas, balki metodik yordamni to'g'ri yo'naltirish imkoniyati sifatida qo'llanildi. Har bir ta'lim oluvchiga mos topshiriqlar tanlashda uning individual ehtiyoji va rivojlanish imkoniyati e'tiborga olindi.

Metodik jarayonda differensial topshiriqlar, muammoli savollar, mustaqil izlanish, kichik guruhlarda ishlash, individual maslahat, refleksiv tahlil va bosqichma-bosqich baholash usullaridan foydalanildi. O'qituvchi tomonidan o'quv materiallari murakkablik darajasiga ko'ra moslashtirildi, topshiriqlar esa reproduktiv, tahliliy va ijodiy xarakterda ishlab chiqildi. Ta'lim oluvchilarning natijalari faqat yakuniy baho orqali emas, balki jarayon davomida namoyon bo'lgan faollik, mustaqillik, mantiqiy fikrlash, hamkorlikka kirishish va o'z ustida ishlash ko'rsatkichlari asosida baholandi. Refleksiv baholash orqali ta'lim oluvchilar o'z yutuqlari, qiyinchiliklari va keyingi rivojlanish yo'nalishlarini anglashga yo'naltirildi.

Tadqiqot metodikasida individual yondashuvning samaradorligini aniqlash uchun an'anaviy va shaxsga yo'naltirilgan ta'lim shakllari o'zaro solishtirildi. Solishtirish jarayonida o'zlashtirish sifati, darsdagi faollik, mustaqil ishlash ko'nikmasi, savol-javobdagi ishtirok, ijodiy topshiriqlarni bajarish darajasi va o'zini o'zi baho-

lash madaniyati asosiy mezon sifatida belgilandi. Olingan kuzatuv natijalari individual yondashuvga asoslangan pedagogik mexanizmlar ta'lim oluvchilarning shaxsiy imkoniyatlarini to'liqroq ochishga, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi muloqotni kuchaytirishga hamda o'quv jarayonini yanada moslashuvchan tashkil etishga xizmat qilishini ko'rsatdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari individual yondashuvga asoslangan pedagogik mexanizmlarni amaliyotga joriy etish ta'lim jarayonining mazmuni, tashkil etilishi va baholash tizimida sezilarli metodik o'zgarishlarni yuzaga keltirishini ko'rsatdi. Avvalo, ta'lim oluvchilarning bilim darajasi, qiziqishi, mustaqil ishlash imkoniyati va psixologik xususiyatlarini hisobga olish dars jarayonida ularning faolligini oshirdi. An'anaviy yondashuvda ayrim ta'lim oluvchilar faqat tayyor bilimni qabul qiluvchi sifatida ishtirok etgan bo'lsa, individual yondashuv asosida tashkil etilgan mashg'ulotlarda ular savol berish, fikr bildirish, mustaqil xulosa chiqarish va o'z bilimini amaliy vaziyatlarda qo'llashga ko'proq intildi. Bu holat pedagogik jarayonning subyekt-subyekt munosabatlariga asoslanishini kuchaytirdi.

Diagnostik tahlil asosida ishlab chiqilgan differensial topshiriqlar ta'lim oluvchilarning o'z imkoniyatiga mos faoliyat yuritishiga sharoit yaratdi. Bilim darajasi nisbatan past bo'lgan o'quvchilar oddiydan murakkabga qarab yo'naltirilgan topshiriqlar orqali mavzuni bosqichma-bosqich o'zlashtirdi. Bilim va ko'nikmalari yuqoriroq bo'lgan ta'lim oluvchilar esa tahliliy va ijodiy vazifalar orqali mustaqil izlanish, muammoni yechish va yangi g'oyalarni ilgari surish imkoniyatiga ega bo'ldi. Natijada sinf yoki guruhdagi o'quv faoliyati bir xil shaklda emas, balki turli ehtiyojlarga mos tarzda tashkil etildi. Bu esa ta'lim oluvchilar o'rtasidagi farqlarni salbiy omil sifatida emas, balki pedagogik rivojlanish resursi sifatida baholash imkonini berdi.

Individual ta'lim trayektoriyasini shakllantirish jarayonida o'quvchilarning o'zini o'zi baholash va refleksiv tahlil ko'nikmalari ham rivojlandi. Ular o'z yutuqlarini, qiyinchiliklarini, bilimdagi bo'shliqlarni va keyingi rivojlantirish yo'nalishlarini anglashga harakat qildi. Bu holat ta'lim oluvchilarda mas'uliyat, mustaqillik va o'z ustida ishlash ehtiyojini kuchaytirdi. O'qituvchi tomonidan berilgan individual maslahatlar esa o'quvchilarning motivatsiyasini oshirib, ularda pedagogik qo'llab-quvvatlashga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantirdi.

Natijalar shuni ko'rsatdiki, individual yondashuvga asoslangan pedagogik mexanizmlar ta'lim samaradorligini oshirish bilan birga, o'qituvchining metodik faoliyatini ham boyitadi. O'qituvchi darsni faqat mavzuni tushuntirish jarayoni sifatida emas, balki har bir ta'lim oluvchining shaxsiy rivojlanishini boshqarish, kuzatish va qo'llab-quvvatlash tizimi sifatida tashkil etadi. Shu asosda pedagogik jarayon moslashuvchan, adolatli, motivatsion va natijaga yo'naltirilgan mazmun kasb etadi.

Individual yondashuvga asoslangan pedagogik mexanizmlarni amaliyotga joriy etish ta'lim jarayonida o'qituvchi va ta'lim oluvchi munosabatlarining mazmunini yangilaydi. Bunday yondashuvda o'qituvchi faqat bilim beruvchi shaxs sifatida emas, balki ta'lim oluvchining individual rivojlanishini yo'naltiruvchi, qo'llab-quvvatlovchi va pedagogik sharoit yaratuvchi mutaxassis sifatida namoyon bo'ladi. Shu bois individual yondashuvning samaradorligi, avvalo, o'qituvchining diagnostik kuzatuvchanligi, metodik moslashuvchanligi va har bir ta'lim oluvchining imkoniyatini to'g'ri baholay olish malakasiga bog'liqdir. Agar pedagog o'quvchilar o'rtasidagi farqlarni faqat bilim darajasidagi tafovut sifatida qabul qilsa, individual yondashuv cheklangan natija beradi. Aksincha, bu farqlar shaxsiy rivojlanish resursi sifatida tahlil qilinsa, pedagogik jarayon ancha samarali tashkil etiladi.

Muhokama jarayonida aniqlanishicha, individual yondashuvni joriy etishda diagnostika muhim boshlang'ich bosqich hisoblanadi. Chunki ta'lim oluvchining qiziqishi, tayyorgarlik darajasi, muloqot faolligi, mustaqil fikrlash ko'nikmasi va ijodiy salohiyati oldindan aniqlanmasa, unga mos pedagogik topshiriqlarni ishlab chiqish qiyinlashadi. Diagnostika natijalariga tayangan holda differensial vazifalar, mustaqil ish shakllari, kichik guruhdagi hamkorlik va individual maslahatlar belgilanadi. Bu esa dars jarayonida ta'lim oluvchining ortda qolib ketishining oldini oladi hamda yuqori salohiyatga ega o'quvchilarning ham imkoniyatlarini kengroq ochishga yordam beradi.

Individual yondashuvning yana bir muhim jihati shundaki, u baholash tizimiga ham yangicha mazmun beradi. An'anaviy baholashda ko'proq yakuniy natija e'tiborga olinsa, individual yondashuvda jarayon davomida yuzaga kelgan o'sish, harakat, mustaqillik, faollik va refleksiv tahlil ham muhim mezon sifatida qaraladi. Bunday baholash ta'lim oluvchini faqat baho olishga emas, balki o'z rivojlanishini anglashga, kamchiliklarini ko'rishga va ularni bartaraf etishga undaydi. Ayniqsa, pedagogika yo'nalishida tahsil olayotgan talabalar uchun bu yondashuv kasbiy ahamiyatga ega, chunki ular kelajakda o'z o'quvchilari bilan ham shaxsga yo'naltirilgan tarzda ishlash ko'nikmasini egallaydilar.

Shu bilan birga, individual yondashuvni amaliyotga joriy etishda ayrim metodik qiyinchiliklar ham mavjud. Jumladan, dars vaqtining cheklanganligi, katta guruhlar bilan ishlash, barcha ta'lim oluvchilar uchun alohida topshiriqlar tayyorlash zarurati va baholash mezonlarini moslashtirish o'qituvchidan qo'shimcha mehnat talab qiladi. Biroq puxta rejalashtirilgan diagnostika, raqamli ta'lim resurslari, elektron topshiriqlar, portfoliolar

va reflektiv tahlil vositalaridan foydalanish bu qiyinchiliklarni kamaytiradi. Demak, individual yondashuvga asoslangan pedagogik mexanizmlarni samarali joriy etish uchun metodik tayyorgarlik, tashkiliy izchillik va pedagogik jarayonni doimiy tahlil qilish zarur.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Individual yondashuvga asoslangan pedagogik mexanizmlarni amaliyotga joriy etish zamonaviy ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishda muhim metodik omil hisoblanadi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, ta'lim oluvchilarning shaxsiy qobiliyatlari, bilim darajasi, qiziqishlari, psixologik xususiyatlari va mustaqil fikrlash imkoniyatlarini hisobga olish o'quv jarayonini yanada mazmunli, moslashuvchan va natijador tashkil etishga xizmat qiladi. Bunday yondashuv ta'lim oluvchini faqat bilimlarni qabul qiluvchi obyekt sifatida emas, balki o'z rivojlanishini anglaydigan, o'quv faoliyatida faol ishtirok etadigan va shaxsiy natijalari uchun mas'uliyat sezadigan subyekt sifatida shakllantiradi.

Individual yondashuvning asosiy afzalligi shundaki, u har bir ta'lim oluvchining imkoniyatini aniqlash, unga mos metodik yordam ko'rsatish va rivojlanish trayektoriyasini bosqichma-bosqich belgilash imkonini beradi. Pedagogik diagnostika, differensial topshiriqlar, individual maslahat, reflektiv baholash, mustaqil ish va ijodiy faoliyatga yo'naltirilgan metodlar ta'lim oluvchilarning o'zlashtirish darajasini oshirish bilan birga, ularning motivatsiyasi, mustaqilligi va ijodiy fikrlash salohiyatini ham rivojlantiradi. Shu sababli individual yondashuv ta'lim sifati va tarbiyaviy ta'sir kuchini uyg'unlashtiruvchi muhim pedagogik mexanizm sifatida namoyon bo'ladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, individual yondashuvni samarali joriy etish o'qituvchidan yuqori kasbiy kompetensiya, metodik tayyorgarlik, kuzatuvchanlik, tahliliy fikrlash va pedagogik moslashuvchanlikni talab qiladi. O'qituvchi dars jarayonida barcha ta'lim oluvchilar uchun yagona usulni qo'llash bilan cheklanmasdan, ularning ehtiyojiga mos topshiriqlarni tanlashi, o'quv materialini turli darajada taqdim etishi va baholash mezonlarini shaxsiy rivojlanish dinamikasiga moslashtirishi zarur. Bunday faoliyat ta'lim jarayonida adolat, hamkorlik, qo'llab-quvvatlash va ijobiy motivatsiya muhitini shakllantiradi.

Umuman olganda, individual yondashuvga asoslangan pedagogik mexanizmlarni amaliyotga joriy etish pedagogik jarayonni insonparvarlashtirish, ta'lim oluvchilarning shaxsiy imkoniyatlarini ochish va kompetensiyaviy rivojlanishini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Ushbu yondashuv pedagogika sohasida tahsil olayotgan talabalar uchun ham alohida ahamiyat kasb etadi, chunki u kelajakdagi kasbiy faoliyatda har bir o'quvchi bilan samarali ishlash, ta'lim jarayonini shaxsga yo'naltirish va natijador pedagogik muhit yaratish ko'nikmalarini shakllantiradi. Shunday qilib, individual yondashuv zamonaviy ta'limning nafaqat metodik talabi, balki uning sifatini belgilovchi asosiy pedagogik tamoyillardan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Azizxo'jayeva, N. N. (2006). Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent: TDPU nashriyoti.
2. Xodjayev, B. X. (2017). Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti. Toshkent: Sano-standart.
3. Toxtaxodjayeva, M. X. (2010). Pedagogika nazariyasi va tarixi. Toshkent: Iqtisod-moliya.
4. Tolipov, O' Q., & Usmonboyeva, M. (2006). Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. Toshkent: Fan.
5. Saidahmedov, N. (2003). Yangi pedagogik texnologiyalar. Toshkent: Moliya.
6. Ishmuhammedov, R. J., Yuldashev, M. A., & Abduqodirov, A. A. (2008). Ta'limda innovatsion texnologiyalar. Toshkent: Iste'dod.
7. G'oziyev, E. G. (2010). Psixologiya. Toshkent: O'qituvchi.
8. Vygotsky, L. S. (1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Cambridge: Harvard University Press.
9. Dewey, J. (1938). Experience and Education. New York: Macmillan.
10. Tomlinson, C. A. (2014). The Differentiated Classroom: Responding to the Needs of All Learners. Alexandria: ASCD.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.